

Notat: Møte med Kulturdepartementet om inkludering i kultur, idrett og friluftsliv

Notatet er utarbeidet i forbindelse med et samarbeidsseminar med Kultur- og likestillingsdepartementet i Sarpsborg den 6. november. Viken idrettskrets takker for muligheten til å komme med innspill.

Hva kan vår organisasjon gjøre for å inkludere enda flere barn og ungdom?

1. Videreføring av Viken idrettskrets' visjon «Idretts- og aktivitetsglede for alle i Viken».

Vi vil fortsette å fremme vår visjon om «idretts- og aktivitetsglede» og vår «Aktiv identitet-modell». Arbeidet med disse to verktøyene har vist seg å være effektive for å motivere og inkludere barn og ungdom i idrettsaktiviteter. Vi ser at det er strukturelle og sosiale ulikheter i helse. Tidlig intervensjon er én nøkkel til å motvirke disse ulikhetene, og det er kjernen i vår tilnærming. (Se forklaring nedenfor).

2. Regionalt samarbeid for koordinerte innsatser.

Viken idrettskrets vil fortsette vårt samarbeid med regionale og nasjonale instanser utenfor idrettsorganisasjonen. Vi har et samarbeid med Folkehelseforeningen for å bidra til å spre viktigheten av folkehelsearbeid, som blant annet inkluderer å fremme kjønnsbalanse, å motvirke sosiale og kulturelle barrierer og motvirke rasisme. Vi har etablert kontaktpunkter med NAV regionalt for å bidra med forståelse. Vi kan også etablere et samarbeid med KS regionalt for å styrke koordineringen mellom kommunene og idretten.

3. Videreutvikle og fortsatt finne finansiering til vår modell «Aktive lokalsamfunn».

I utredningen «En barndom for livet», peker en på at *«det er behov for mer variert aktivitet i skolen på 1.- 4. trinn, og at dette kan bidra til å styrke lærings- og utviklingsmulighetene til barn i fattige familier. Ekspertgruppen foreslår derfor en utprøving av å integrere SFO og kulturskole i en mer helhetlig skoledag, og å innhente kunnskap om effektene dette har for barn. Forslaget betyr at undervisningstimer kan spres utover dagen, med lengre pauser til lek og fysisk og kreativ aktivitet.»* Flere steder i Viken etableres «Aktive lokalsamfunn», som er betegnelsen på nærmiljøer der idrettslaget har tatt et utvidet ansvar for å styrke tilhørigheten, fellesskapet og aktivitetsnivået til innbyggerne. Tiltakene er direkte aktivitetsskapende og inkluderende, og de foregår i klubbens nærmiljø der dette er mulig. Det vil derfor bidra til å motvirke sosiale og kulturelle barrierer.

Hva trenger vår organisasjon for å inkludere enda flere barn og ungdom?

1) Økonomisk støtte til eksisterende systemer, og generell økonomisk styrking av organisasjonen

- a) Det finnes allerede mange ordninger innen idrettsorganisasjonen som fungerer godt. Men det er på generell basis for lite midler. For å få inkludert flere er behovet meget

stort. Ordningene som eksisterer, har litt ulike mål og innretninger. Det er derfor viktig å la de fortsette. Ordningene vi tenker på er: LAM, Inkludering i idrettslag, Solidaritetsfondet, aktivitetsguider og innføring av en rettighetsbasert utstyrsordning for funksjonsnedsettelse. Ved å styrke disse kan vi sikre at flere barn og ungdom får muligheten til å delta i aktiviteter de ellers ikke ville hatt råd til.

- b) Styrke idrettsrådene: Idrettsrådene er idrettslagenes talerør i kommunene. Dette er viktige aktører i kommunene, som med små midler kan gjøre store forskjeller. Vi ser at de idrettsråd som har ansatte etablerer ordninger som styrker lokalidretten. Den mest kostnadseffektive måten å bidra til at barn i fattige familier deltar i fritidsaktivitet er å dekke kostnaden i de tilfeller der barnet allerede deltar eller ønsker å delta, men familien ikke selv har råd til dette. Et eksempel hvor idretten søker å ordne dette selv er Solidaritetsfondet (se forklaring nedenfor).
- c) Kompensasjon for pris- og lønnsvekst: Idretten består generelt av relativt små enheter, og de blir sårbare over tid når kostnader ikke kompenseres. Det er vanskelig å ta ut effektivitetsgevinster på annen måte enn gjennom å minske arbeidsstokken. Idrettens nøkkeltallsrapport for 2022 viser at 20% av inntektene til idretten kommer fra staten, 25% fra fylkeskommune og kommune, mens 55% er egenfinansiering. Dette må i tillegg sees i sammenheng med den betydelige dugnadsinnsatsen.

2) Lokale knutepunkter i kommunene og bedre lokalt samarbeid f.eks. med NAV

- a) Spesielt i kommuner som "sliter". Vi hører fra Sparebankstiftelsen at det finnes store forskjeller i antall søknader mellom ressurssterke kommuner og mindre ressurssterke kommuner. Det finnes altså muligheter, men det er ulikt hvordan en klarer å benytte seg av disse. Knutepunktene kan jobbe sammen med idretten/idrettsrådet for å bidra med søknader og gjøre inkluderingen enklere lokalt.
- b) NAV-samarbeid. Forskning viser at fattigdom og psykiske lidelser i barndommen har stor innvirkning på fremtidig liv, og at levealder også er sterkt korrelert med inntekt¹. NAV gir støtte til barns idretsaktiviteter i familier som får stønad til livsopphold. Men det er kjent at dette ikke skjer likt eller så godt som det burde skjer over hele landet. Det bør finnes ordninger for at slik støtte kan formidles direkte fra Nav til idrettslag. F.eks. via «Solidaritetsfondet». En burde også gjøre det enklere å få arbeidsledige inn i idrettslagene. Dette forutsetter at systemene er enkle, både å forstå og å bruke.

3) Forskning og dokumentasjon

- a) Det trengs forskning/rapporter som viser hva investering i forebyggende tiltak er verdt for kommunene. Det vil gjøre det enklere for idrettsråd å bruke forskning, og det vil bli enklere å finne lokale løsninger som sparer samfunnet for kostnader, og individer for menneskelige ubehageligheter. Dette kan f.eks. initieres av KS.

4) I Nord-Norge trengs en reiseordning – pasient og forsvarsreiser

- a) I Nord-Norge er flyreiser ofte den eneste muligheten til å kunne konkurrere. Dette gjør at kostnadene for idrettslagene til å delta i serier er ekstra høy. Det er utfordrende å skulle booke i god tid - når billettene er billigere. En viser til

¹ <https://www.fhi.no/nyheter/2021/mye-storre-risiko-for-psykiske-lidelser-hos-barn-av-foreldre-med-lav-inntek/>

pasientreiser og forsvarrets system med å kunne booke billetter på samme måte, som en mulig løsning for å redusere kostnadene for idretten.

Forklaringer og utdypninger

Solidaritetsfondet

Solidaritetsfondet er en økonomisk støtteordning opprettet av idrettsråd og idrettsklubber for å motvirke sosial ulikhet og barnefattigdom. Fondet sikrer at barn og unge kan fortsette å delta i idrettsaktiviteter uavhengig av familiens økonomiske situasjon, ved å tilby delvis finansiering for utgifter som treningsavgifter, utstyr og kostnader knyttet til stevner og reiser. Fondet er ikke ment for å dekke hele kostnaden for idrettsdeltakelse, men for å gi hjelp i vanskelige økonomiske perioder. Solidaritetsfondet fungerer som et supplement til andre offentlige og private støtteordninger og den er lagt opp som en tillitsbasert søknadsprosess.

Aktive lokalsamfunn

Aktive Lokalsamfunn er betegnelsen på nærmiljøer der idrettslaget har tatt et utvidet ansvar for å styrke tilhørigheten, fellesskapet og aktivitetsnivået til innbyggerne. Tiltakene er direkte aktivitetsskapende og inkluderende og foregår i klubbens nærmiljø der dette er mulig.

<https://www.idrettsråd.no/viken/asker/idrettsglede-for-alle/aktive-lokalsamfunn/>
https://drammenir.no/?page_id=5063
<http://www.idrettsfag.com>

Aktivitetsguider

Aktivitetsguider fungerer som en brobygger mellom barn og unge, spesielt de fra lavinntektsfamilier eller med innvandrerbakgrunn, og det organiserte idrettslivet i Norge. De hjelper til med å overvinne språklige og kulturelle barrierer, samt økonomiske utfordringer som kan hindre deltakelse i idretten. Aktivitetsguidene er også en ressurs for å engasjere og involvere foresatte og frivillige i idretten, noe som er avgjørende for å bygge et inkluderende idrettsmiljø.

Aktiv identitet-modellen: For en helhetlig tilnærming for et attraktivt og variert idretts- og aktivitetstilbud

Aktiv identitet-modellen gir en helhetlig tilnærming til idrett og fysisk aktivitet, fra grunnleggende aktivitetsglede til konkurransesport og livslang mosjon og aktivitet. Den tjener som et rammeverk for Vikenidrettens visjon, og legger grunnlaget for ulike initiativer, fra skolesamarbeid og folkehelse til toppidrett og anleggsarbeid. Den er også en beskrivelse av hvordan idretten bidrar til å skape et «Attraktivt og variert idretts- og aktivitetstilbud». Modellen beskriver hvordan den organiserte idretten kan interagere med resten av samfunnet for å skape en «Aktiv identitet».

Aktivitetetsfundament (Sort felt)

Dette er grunnlaget for hele modellen og representerer idrettens og aktivitetens rolle i samfunnet. Det er her barn og unge først introduseres for fysisk aktivitet, og det legges vekt på å utvikle en grunnleggende glede og interesse for bevegelse. Her får barn en aktiv start på livet.

Idrettens konkurransevirkosomhet (Rødt felt)

Dette feltet er den organiserte konkurranseidrettens rolle i å tilby en strukturert vei for utøvere. Det handler om å legge til rette for at alle kan finne sin plass i idretten gjennom konkurranser og prestasjoner, fra amatørnivå til toppidrett.

Mosjon og livslang idrett (Blått felt)

Dette feltet representerer idrettens rolle i å tilby aktiviteter for alle aldre, fra mosjon og rekreasjon til mastersnivå i ulike idretter. Det legger vekt på inkludering og tilgjengelighet for alle, uavhengig av alder og ferdighetsnivå.

Utviklingsfelt (Grønt felt)

Dette feltet representerer aktiviteter som kan foregå både innenfor og utenfor den organiserte idretten. Det kan være på idrettens anlegg eller helt uavhengig. Dette feltet minner oss om å være åpne for nye former for aktivitet og organisering, som for eksempel e-sport.

Aktiv identitet (Gult felt)

Dette feltet handler om viktigheten av å etablere en aktiv identitet blant befolkningen. Feltet skaper strukturer som gjør det enkelt for alle å leve et aktivt liv, og å fremme en kultur der fysisk aktivitet er en naturlig del av hverdagen.

Aktiv identitet-modellen – samarbeid, idrettens samfunnsansvar og bidrag

